

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1027 sahifa.

2025-yil, 20-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhaxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odambayev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамоловна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидахраловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLİYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ	446
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI	454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li	
TURISTIK KLASSTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI	462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEKANIZMLARI	467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI	478
Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI	493
Abduraxmonov Akmal Nurmat o'g'li	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
M.Sh. Tolipov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	504
Буранбаева Шоира Рустамовна	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI	513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna	
ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI	524
Salimov Burxon Abubakirovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi	

SIRKULAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI	535
Sodikov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH	541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
MINTAQA OZIY-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH	548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna	
XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI	555
Qodirjonov A.M.	
TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI	559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА	564
Салихбаев Нурсултон Равшанович	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI	572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich	
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB VARAKA DLYA RYNKA TRUDA UZBEKISTANA	577
Еримбетова Улбосын Маратовна	
TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH"	586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li	
FARMATSEVIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI	596
Ergashev To'liqin Shokirovich	
HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	606
Xodjayev Aziz Shovkatovich	
MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI	611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH	617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН	623
Хошимова Камилла Навфал қизи	
IMITATION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI	633
Qodirov Zohidjon Eralievich	

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	637
Turdiboyeva Kumush Erkinovna	
SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI	648
Elbaeva M.R.	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQUARISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI	657
Achilov Ilmurad	
MINTAQALAR INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI	663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	669
Sapayev Axmed Durdibayevich	
SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH.....	674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	681
Abdullayev Shaxzodbek	
ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN	686
Shaymanova Nigora Yusupovna	
MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI	691
Rustamov Narzillo Istamovich	
CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH.....	697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI	701
Ermetov Amirbek Ismailovich	
FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOIY TAJRIBASI	708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR.....	712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	
EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova	
TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI.....	725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
BURNOUTNING OLDINI OLIH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI.....	731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi	
O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLIHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI	742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI	754
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ	758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли	
MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	764
Toxirov Dilyor Davlatovich	
MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	768
Babadjanov Umiddbek Kamildjanovich	
TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI	773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI	777
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI	784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna	
AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI DAROMADLILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	791
Sanayev Javoxir Shovkat o'g'li	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	796
Maxmudov S.T.	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КЛАСТЕРОВ	801
Юсупова Н.Т.	
SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY FAKTORLAR TAHLILI	807
Rahimova Mushtariybegim Muxammadg'olib qizi	
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR VA ULARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OQIBATLARI.....	812
Abdumalikova G.F.	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA SIYOSATINI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIY VA INSTITUTSION ASOSLARI	821
Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	
RAQAMLI AVIATSIYA EKOTIZIMI: AI/ML, DIGITAL TWIN VA BLOKCHEYN INTEGRATSIYASI	828
Azimova Moxinur Nozimovna	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	834
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURSLARI VA DAVOLASH-SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHİYATI	839
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
MINTAQALAR TURISTIK-REKREATSION IMKONIYATLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY GIS USULLARINI QO'LLASH (SARIOIYO TUMANI MISOLIDA)	845
Safarov Manuchexr Axtam o'g'li	
XITOIY TAJRIBASI ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH	852
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
TURIZM FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHGA OID NAZARIY BILIMLARINING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI	857
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	

TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASI MUSTAHKAMLIGINI BAHOLOVCHI KO'RSATKICHLAR TIZIMI	863
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Maxsudov Sherzod Solijonovich	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	877
Mahmudov Sarvar	
ATROF-MUHITGA OID FISKAL KO'RSATKICHLAR ASOSIDA MINTAQAVIY BAHOLASH	882
Zilola Rahmatova	
XORAZM VILOYATI TUMANLARIDA EKSPORT SAMARADORLIGI: STOXASTIK CHEGARAVIY TAHLIL (SFA) ASOSIDAGI EMPIRIK YONDASHUV	887
Fozil Xolmurotov	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ БЕДНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПОДХОДЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА.....	900
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
EKOLOGIK VAZIYAT VA AHOLI SALOMATLIGINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	905
Egamqulov Husniddin Erkaboyevich	
CHO'L HUDUDLARIDA TURISTIK RESURLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	911
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Mavlonov Ahmadjon Muhammadovich	
КОНЦЕПЦИЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ И ИЗМЕРЕНИЯ ЭФФЕКТОВ ЗАНЯТОСТИ В ЭКОЛОГО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЭКОНОМИКЕ	918
Сагидуллин Фарид Радикович	
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИИ ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА В СФЕРЕ ПРОДВИЖЕНИЯ И СБЫТА ТОВАРОВ И УСЛУГ В ИНДУСТРИИ ГОСТЕПРИИМСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	927
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA OZIYQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISHDA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	935
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich, Bustonov Komiljon Kumakovich	
TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASHNING AYRIM MASALALARI	943
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
TA'LIM KLASSTERLARI KONTEKSTIDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA STRATEGIK YECHIMLARI: TRIPLE HELIX MODEL ASOSIDA TAHLIL.....	947
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	954
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI	960
Sirojiddinov Kamoliddin	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	967
Seytimbetov Kabul Serimbetovich	
AGROTADBIRKORLIK FAOLIYATINING ASOSIY FUNKSIYALARI VA RIVOJLANISH QONUNIYATLARI.....	971
Nasriddinov Xusanbek Sadriddin o'g'li	
TEMIR YO'L TRANSPORTIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARI	976
Abdusattorov Abdusamat Sobirovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIYQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA MENEJMENT QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI	981
Karieva Gulnora Abdullayevna , Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA O'QUV DASTURLARINING KAPITAL ZICHLIGI	989
Dusanov Salim Mamarasulovich	

QATTIQ CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	995
Temirov Azizbek Voit o'g'li	
STRATEGIK REJALASHTIRISH ORQALI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	1002
G.Ya. Muxibova, O.U. Sharifxodjayeva, O. To'rabekova	
ДЕТЕРМИНАНТЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ МЕЖРЕГИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТИ РАБОЧЕЙ СИЛЫ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	1009
Шакаров Зафар Гаффорович	
TURIZM KLASSTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1018
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi, Farxodova Shohnnoza Umidbek qizi	

TURIZM KLASTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI

Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
o'qituvchisi

E-mail: shohistayazdanova78@gmail.com

Farxodova Shohnoza Umidbek qizi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
o'qituvchisi

E-mail: farkhodovashokhnoza@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada turizm klasterlari doirasida tibbiy xizmatlarni integratsiya qilish masalalari, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirishdagi o'rni hamda xalqaro tajribalar asosida O'zbekiston sharoitiga moslashtirish yo'llari tahlil qilingan. Dunyoning rivojlangan davlatlari, xususan, Sharq mamlakatlari — Hindiston tajribasi misolida tibbiy turizm infratuzilmasini klaster yondashuvi asosida tashkil etishning afzalliklari ochib berilgan. Shuningdek, O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan turizm klasterlari hamda sog'liqni saqlash tizimidagi xususiy sektor ishtiroki tahlil qilinib, tibbiy xizmatlar bilan turistik infratuzilma o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari O'zbekistonning tibbiy turizm salohiyatini oshirish, uni xalqaro bozorda raqobatbardosh soha sifatida shakllantirish hamda innovatsion klaster modeli asosida rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: turizm klasteri, tibbiy turizm, sog'lomlashtirish xizmati, integratsiya, xalqaro tajriba, klaster modeli, innovatsion yondashuv, davlat-xususiy sheriklik, raqamli turizm, O'zbekiston amaliyoti.

Abstract. This article analyzes the integration of medical services within tourism clusters, their role in improving economic efficiency, and the adaptation of international best practices to Uzbekistan's context. Based on the experience of developed nations, particularly India, the study highlights the advantages of organizing medical tourism infrastructure through a cluster-based model. The research examines the current performance of tourism clusters in Uzbekistan and the involvement of the private healthcare sector, proposing practical recommendations to strengthen cooperation between medical services and tourism infrastructure. The findings contribute to enhancing Uzbekistan's medical tourism potential, fostering innovation-driven development, and establishing the country as a competitive destination in the global medical tourism market.

Key words: tourism cluster, medical tourism, wellness service, integration, international experience, cluster model, innovative approach, public-private partnership, digital tourism, Uzbekistan's practice.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы интеграции медицинских услуг в рамках туристических кластеров, их роль в повышении экономической эффективности, а также пути адаптации международного опыта к условиям Узбекистана. На основе опыта развитых стран, в частности восточных государств — Индии, показаны преимущества организации инфраструктуры медицинского туризма на основе кластерного подхода. Изучена деятельность существующих туристических кластеров Узбекистана, участие частного сектора в системе

здравоохранения, а также разработаны рекомендации по укреплению сотрудничества между медицинскими услугами и туристической инфраструктурой. Результаты исследования направлены на повышение потенциала медицинского туризма Узбекистана и формирование его как конкурентоспособной отрасли на международном рынке.

Ключевые слова: туристический кластер, медицинский туризм, оздоровительные услуги, интеграция, международный опыт, кластерная модель, инновационный подход, государственно-частное партнёрство, цифровой туризм, практика Узбекистана.

KIRISH

Bugungi kunda tibbiy turizm jahon xizmatlar iqtisodiyotining eng muhim va jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylangan. Ayniqsa, Sharq mamlakatlarida ushbu soha iqtisodiy diversifikatsiya, sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish va xorijiy sarmoyalarni jalb etish vositasi sifatida faol rivojlanmoqda. Osiyo–Tinch okeani mintaqasida joylashgan Tayland, Hindiston, Malayziya, Singapur, Birlashgan Arab Amirliklari, Janubiy Koreya, Tayvan va Indoneziya kabi davlatlar tibbiy xizmatlar eksportini milliy iqtisodiy strategiyalarining ajralmas qismi sifatida shakllantirgan.

Tarixan, qadim zamonlardan beri bemorlar sog'ligini tiklash va tibbiy xizmatlardan foydalanish maqsadida rivojlangan mamlakatlarga tashrif buyurib kelishgan. Ammo vaqt o'tishi bilan bu jarayon teskari yo'nalishda namoyon bo'la boshladi: hozirgi davrda rivojlangan mamlakatlar aholisi sog'lomlashtirish va davolanish maqsadida rivojlanayotgan davlatlarga tibbiy turizm xizmatlaridan foydalanish uchun yo'l olishmoqda.

Butunjahon Turizm Tashkiloti tomonidan berilgan ta'rifga ko'ra, "tibbiy turizm – bu mahalliy yoki xalqaro miqyosda, dalillarga asoslangan tibbiy davolash resurslari va xizmatlaridan (invaziv hamda noinvaziv) foydalanish uchun odatiy muhitdan tashqariga amalga oshiriladigan sayohatdir. U diagnostika, davolash, profilaktika va reabilitatsiya jarayonlarini o'z ichiga oladi" [1].

Yuqorida qayd etilganidek, sog'liqni saqlash xizmatlari turizm mahsuloti bilan uyg'unlashgan holda tibbiy turizm sohasini shakllantirgan. Natijada, tibbiy turizm bugungi kunda dunyo miqyosida eng tez rivojlanayotgan, ko'p milliardli iqtisodiy soha sifatida e'tirof etilmoqda.

Jahon iqtisodiyotida 13,6 foiz YaIM ulushiga ega bo'lgan tibbiy turizm G'arbiy Yevropa mamlakatlari aholisi o'rtasida keng ommalashgan. Yevropa Ittifoqining Shengen kelishuvi esa tibbiy turizm yo'nalishining muvaffaqiyatli rivojlanishiga huquqiy va tashkiliy asos yaratgan. Shu bilan birga, AQShda joylashgan sug'urta kompaniyalari og'ir kasalliklarga chalingan bemorlarni davolash bilan bog'liq barcha xarajatlarni o'z zimmasiga olish imkoniyatiga ega emas. Natijada, ko'plab amerikalik fuqarolar xorijiy mamlakatlarga davolanish maqsadida sayohat qilishmoqda.

International Insurance Solutions tashkiloti tomonidan tayyorlangan "Tibbiy turizmda top 5 ta mamlakat" nomli tahliliy maqolada qayd etilishicha, Amerika Qo'shma Shtatlari uchun raqobatbardosh tibbiy turizm bozoriga ega beshta mamlakat quyidagilardir: Malayziya, Hindiston, Turkiya, Braziliya va Tayland [2]. Shundan to'rttasi Sharq mamlakatlari ekani, so'nggi yillarda Osiyo–Tinch okeani davlatlarida tibbiy turizm sohasining yuqori sur'atlarda rivojlanayotganini yaqqol tasdiqlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm klasterlari va tibbiy xizmatlarning integratsiyasi bugungi kunda global xizmatlar iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sifatida shakllanmoqda. Mazkur yo'nalish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar, xalqaro tajribalar va O'zbekiston amaliyoti tahlili quyidagi ilmiy manbalar asosida o'rganilgan.

Tibbiy turizm fenomeni va uning iqtisodiy integratsiyasi masalalari G'arb olimlari – R. Fernandez (2024), F. J. DeMicco, A. A. Poorani, M. Z. Bookman, K. R. Bookmanlarning asarlarida chuqur yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida tibbiy turizm global sog'liqni saqlash tizimining iqtisodiy segmenti sifatida talqin qilinadi. Fernandez (2024) o'zining "Medical Tourism: Health Care in a Globalized World" nomli asarida tibbiy turizm klasterlarini shakllantirish orqali sog'liqni saqlash, transport, mehmondo'stlik, sug'urta va marketing xizmatlarini yagona ekotizimga birlashtirish samaradorligini asoslab bergan.

DeMicco va Poorani (2022) esa "Medical Travel Brand Management: Success Strategies for Hospitality Bridging Healthcare (H2H)" asarida "Healthcare-to-Hospitality" konsepsiyasini ilgari suradi. Ularning fikricha, tibbiy xizmatlarni turizm infratuzilmasiga bog'lash nafaqat xizmat sifati, balki bemorlar ishonchi va iqtisodiy barqarorlikni oshiradi.

Sharq mamlakatlarida tibbiy turizm davlat siyosatining muhim tarkibiy qismiga aylangan. Hindiston, Malayziya, Tayland, Turkiya, Janubiy Koreya va BAAda sog'lomlashtirish turizmi milliy iqtisodiyotning diversifikatsiya omili sifatida rivojlanmoqda.

Hindistonda “Incredible India” (2006-y.) dasturi asosida tibbiy vizalar joriy qilinib, bemorlarga transplantatsiya, kardiojarrohlik va Ayurvedik terapiyalar bo'yicha integratsiyalashgan xizmatlar ko'rsatila boshlandi. 2024-yilda Hindiston 730 ming xorijiy tibbiy sayyohni qabul qilib, \$7 mlrd daromadga erishdi (Kirtane & Pandit Reports, 2024).

Malayziya “Malaysia Tourism Transformation Plan 2020” dasturi doirasida “Salomatlik va tibbiy turizm: Yilning eng yaxshi manzili” mukofotiga sazovor bo'ldi. Bu mamlakatda tibbiy klasterlar IVF (ekstrakorporal urug'lantirish), plastik jarrohlik va reabilitatsiya xizmatlarini o'z ichiga olgan holda yuqori sifatda faoliyat yuritmoqda (IMTJ Awards, 2020).

Indoneziya hukumati esa 2025-yilgacha 1 mlrd AQSh dollari miqdorida sarmoya kiritish orqali Jakarta va Bali shaharlarida xalqaro tibbiy markazlar tashkil etishni rejalashtirgan (Orissa International, 2024).

Sharq mamlakatlari tajribasidan kelib chiqib, tibbiy turizm klasterlarining muvaffaqiyat omillari sifatida quyidagilar ko'rsatib o'tiladi:

Transport, klinika, mehmonxona, sug'urta va tarjima xizmatlarining integratsiyasi;

Davlat-xususiy sheriklik (PPP) asosidagi moliyalashtirish;

Sog'lomlashtirish infratuzilmasi va raqamli marketing tarmoqlarining uyg'unligi.

Rossiyalik tadqiqotchilar P. I. Ananchenkova, T. N. Timchenko, V. V. Tonkonog (2024), A. N. Dayxes (2020), G. Yu. Shekin (2013) o'z tadqiqotlarida tibbiy xizmatlar eksportini mintaqaviy iqtisodiyotda yangi innovatsion yo'nalish sifatida baholaydi. Ananchenkova va hammualliflar tibbiy turizmning ijtimoiy tenglikni ta'minlash, dori vositalariga kirish imkoniyatini kengaytirish va sog'liqni saqlash tizimining iqtisodiy samaradorligini oshirishdagi rolini asoslab bergan. Shekin (2013) esa tibbiy turizmni “sog'liq sotsiologiyasining yangi paradigmasi” sifatida talqin qilib, klaster modeli orqali hududlararo integratsiyani ta'minlash mexanizmlarini ishlab chiqqan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” (PF-60, 2022-yil 28-yanvar¹) doirasida tibbiy turizmni milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmog'i sifatida rivojlantirish belgilab berilgan. Shu asosda Namangan, Farg'ona, Navoiy, Toshkent va boshqa viloyatlarda zamonaviy tibbiyot klasterlarini tashkil etish, xalqaro JCI (Joint Commission International) standartlariga muvofiq shifoxonalar tarmog'ini kengaytirish ishlari olib borilmoqda.

2025-yil 1-aprelgacha “E-mehmon” avtomatlashtirilgan dasturi orqali tibbiy va sog'lomlashtirish muassasalarini yagona raqamli platformaga ulash belgilangan (PQ-335-son qaror²). Shuningdek, “Avitsenna” brendi ostida O'zbekistonning tibbiy va sog'lomlashtirish turizmi brendini yaratish, “Medical Service Hospitality” dasturini joriy etish hamda sanatoriy va pansionatlar faoliyatini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Milliy amaliyotda tibbiy turizm klasterlari quyidagi yo'nalishlarda integratsiyalashmoqda: konsalting, diagnostika, davolash, transport, turoperator va tarjimon xizmatlarini yagona tizimda birlashtirish; davlat va xususiy tibbiy muassasalar hamkorligida sog'lomlashtirish xizmatlarini takomillashtirish; shuningdek, mahalliy resurslarga asoslangan sanatoriy-kurort zonalarini — Zangiota, Chimyon, Zaamin, Shahrisabz va boshqa hududlarda — tashkil etish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tibbiy turizmning nazariy-uslubiy asoslari, narx siyosati va tibbiy turizm klasterlari masalalari R. Fernandez, F. J. DeMico, A. A. Poorani, M. Z. Bookman, K. R. Bookman kabi g'arb olimlari hamda P. I. Ananchenkova, T. N. Timchenko, V. V. Tonkonog, A. N. Dayxes, G. Yu. Shekin va boshqa rossiyalik tadqiqotchilarning ilmiy izlanishlarida keng yoritilgan [3][4]. Ularning ilmiy yondashuvlari tibbiy turizmni iqtisodiyotning yuqori qo'shimcha qiymatga ega sohasi sifatida rivojlantirishda nazariy asos vazifasini o'taydi.

Mazkur tadqiqotda tibbiy turizmni turizm klasterlari doirasida integratsiya qilish jarayonlarini o'rganishda tizimli, qiyosiy va tahliliy yondashuvlar qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida Janubiy Koreya, Hindiston, Turkiya va Singapur davlatlarining tibbiy turizm klasterlari faoliyati qiyosiy tahlil qilinib, ularning muvaffaqiyat omillari — sog'lomlashtirish markazlari, klinikalar, mehmonxonalar, transport va marketing tizimining integratsiyasi — aniqlab chiqildi.

Shu asosda O'zbekiston sharoitida tibbiy xizmatlar va turistik infratuzilmani birlashtiruvchi innovatsion modelni ishlab chiqish uchun ilmiy-tahliliy asos yaratildi. Tadqiqot metodologiyasi tibbiy turizm klasterlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishga, xalqaro tajribani O'zbekiston amaliyotiga moslashtirishga hamda sog'liqni saqlash va turizm sohalarida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hindiston, Turkiya va Janubiy Koreya davlatlarida tibbiy turizm yo'nalishini rivojlantirishga strategik yondashuv asosida qaralmoqda. Ushbu mamlakatlarda tibbiy turistlar uchun qulaylik yaratish, mamlakatga

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 23.09.2024 yildagi PQ-335-son <https://lex.uz/uz/docs/-7111500>

kirishni soddalashtirish hamda xizmatlar sifatini yaxshilash maqsadida turizm sohasining mas'ul tashkilotlari tomonidan muqobil tibbiy turpaketlar ishlab chiqilgan.

Mazkur tibbiy turpaketlar o'z ichiga aviaqatnov, joylashtirish xizmatlari, transport, tibbiy sug'urta, tarjima xizmatlari, shaxsiylashtirilgan muolajalar va nazorat jarayonlarini qamrab oladi. Ayniqsa, Hindistonda tibbiy viza rejimining joriy etilishi xalqaro tibbiy sayohatchilar uchun qulaylik darajasini sezilarli darajada oshirib, mamlakatni mintaqadagi yetakchi tibbiy turizm markazlaridan biri sifatida shakllantirgan (1-jadval).

1 – jadval. 2024-yilda Sharq mamlakatlarida tibbiy turizmning iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri[5]

Ko'rsatkichlar	Hindiston	Tayland	Turkiya	Janubiy Koreya	Singapur
Yillik xorijiy bemorlar soni	730 ming	3 mln+	2 mln	1,17 mln	646 ming
Sektorning yalpi daromadi	7,69 mlrd AQSh dollari	2,57 mlrd AQSh dollari	3 mlrd AQSh dollari	1,9 mlrd AQSh dollari	270 mln AQSh dollari
Ixtisoslashgan yo'nalishlar	Kardiojarrohlik, transplantatsiya	Estetika, reabilitatsiya	Organ transplantatsiyasi, kosmetik jarrohlik	Kosmetik jarrohlik, an'anaviy tabobat	Diagnostika, biotibbiyot

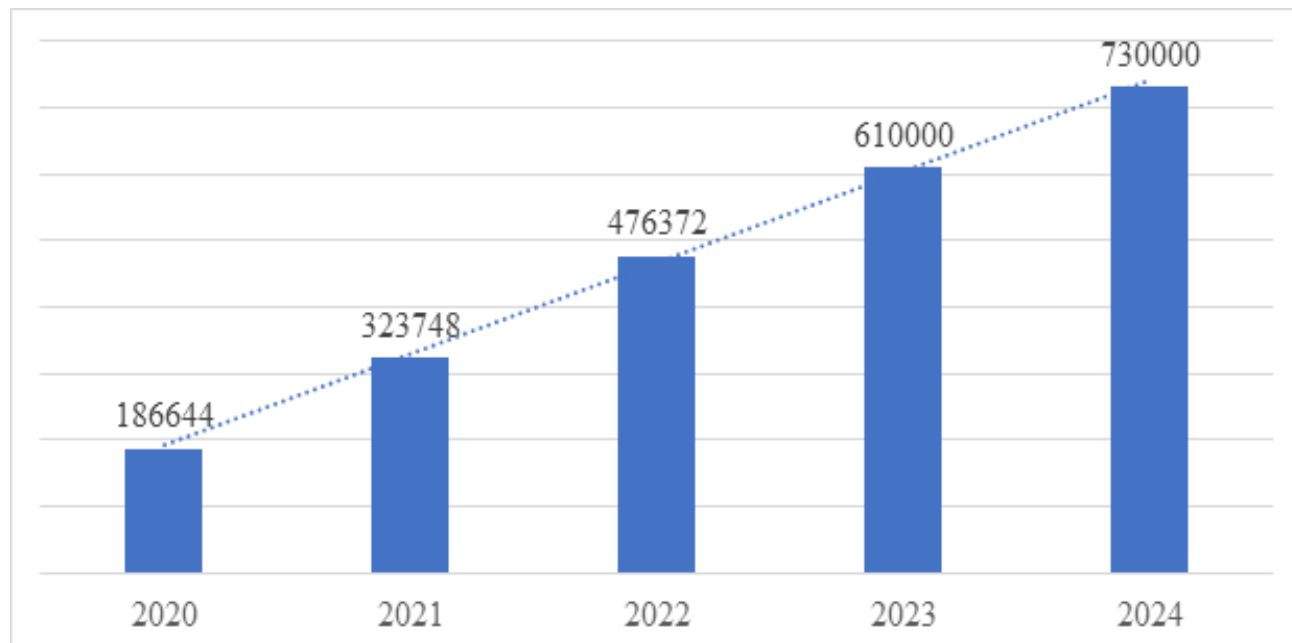
Yaqin vaqt ichida Osiyo davlatlari tibbiyot turizmi sanoatida jadal rivojlanmoqda. Har yili 6 millionga yaqin chet ellik bemorlarni qabul qilayotgan Malayziya bu yo'nalishda yetakchi davlatlardan biridir. Mamlakatda tibbiy turizmning rivojlanishiga Osiyo iqtisodiy inqirozi turtki bergan bo'lib, bu jarayon keyinchalik yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yuzaga chiqardi. Malayziyaning, ayniqsa, xitoylik sayyohlarni jalb qilish borasidagi sa'y-harakatlari ushbu sohadagi global raqobatning kuchayib borayotganini ko'rsatadi. Bu esa mamlakatning bemorlarga yuqori sifatli tibbiy xizmatlar bilan birga qulay sayohat va davolanish tajribasini taqdim etayotganidan dalolat beradi. Tibbiy turistlar eng ko'p tashrif buyuradigan markaz Malayziya poytaxti Kuala-Lumpur hisoblanadi. Mazkur hududning chet ellik bemorlar uchun asosiy afzalliklari sifatida ekstrakorporal urug'lantirish (IVF) xizmatlarining yuqori sifati va bu muolajalar uchun nisbatan arzon narxlar ko'rsatiladi. Bundan tashqari, mamlakatdagi tibbiy muassasalar kuyishdan aziyat chekkan bemorlarni samarali davolash orqali xalqaro miqyosda e'tirofga sazovor bo'lgan. Vision-2020 rejasi doirasida Malayziyada tibbiy turizm, ta'lim turizmi va boshqa ixtisoslashgan turizm turlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi. Mamlakat 2020-yilda "Xalqaro tibbiy turizm jurnali" (International Medical Travel Journal) tomonidan "Salomatlik va tibbiyot turizmi: Yilning eng yaxshi manzili" mukofotiga sazovor bo'ldi hamda "Salomatlik va tibbiy turizm: Yil klasteri" nominatsiyasida to'rtinchi bor g'olib deb topildi. Ushbu natijalar Malayziyaning tibbiy turizm sohasida klaster yondashuv asosida samarali tizimni yo'lga qo'ygani yaqqol tasdiqlaydi.

Shuningdek, Indoneziyada ham tibbiy turizmni rivojlantirish hukumat tomonidan keng miqyosda qo'llab-quvvatlanmoqda. CIMBASEAN tadqiqot institutining 2018-yilgi hisobotiga ko'ra, Indoneziya mintaqadagi umumiy tibbiy sayyohlik sektoriga eng katta hissa qo'shayotgan davlat hisoblanadi. Shu bilan birga, mamlakatdagi tibbiy xizmatlar sifati va texnologik imkoniyatlar Malayziya, Singapur hamda Tailand kabi qo'shni davlatlardan biroz ortda qolmoqda. Hisobotga ko'ra, indoneziyalik bemorlar har yili sog'liqni saqlash xizmatlariga xorijda, asosan Malayziyada, 11,5 milliard AQSh dollari miqdorida mablag' sarflaydilar. Agar ushbu xarajatlarning hech bo'lmaganda bir qismi mahalliy tibbiy xizmat ko'rsatuvchi provayderlarga yo'naltirilsa, bu iqtisodiyotning rivojlanishiga va yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qiladi. Shu maqsadda, Indoneziya hukumati tibbiy turizm sohasini tartibga solish, davlat investitsiyalarini jalb etish hamda tibbiy xizmatlarni xalqaro standartlarga moslashtirishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilagan. 2025-yilda tibbiyot turistik klasterlarini rivojlantirish uchun 1 milliard AQSh dollari miqdorida mablag' ajratish rejalashtirilgan. Hukumat Jakarta, Bali va Medanda xalqaro darajadagi tibbiy markazlar qurish orqali ushbu sohani yanada rivojlantirishni maqsad qilgan.

Rivojlanayotgan xizmatlar eksporti yo'nalishiga aylangan tibbiy turizm Hindistonda iqtisodiy samaradorlik, yuqori malakali tibbiyot xodimlari va an'anaviy davolash usullari bilan ajralib turadigan asosiy sektorlardan biridir. 1,4 milliarddan ortiq aholiga ega Hindiston bugungi kunda dunyoning ilg'or tibbiy turizm markazlaridan biri sifatida tan olingan. Tibbiy turizm mamlakat yalpi ichki mahsulotiga sezilarli hissa qo'shadi va shu bilan birga turizm, maishiy xizmatlar, ovqatlanish hamda chakana savdo tarmoqlarining rivojlanishiga turtki beradi.

Hindiston hukumati 2000-yillardan boshlab tibbiy turizmni milliy strategik yo'nalish sifatida belgilab, "Incredible India" dasturi doirasida tibbiy xizmatlar va sog'lomlashtirish turizmini alohida brend sifatida rivojlantirdi. 2006-yilda joriy etilgan "Medical Visa" tizimi xorijiy bemorlar uchun muhim qulayliklar yaratdi va mamlakatning xalqaro tibbiy turizm bozoridagi mavqeini mustahkamladi (1-rasm).

1-rasm. 2020–2024-yillar oralig'ida Hindistonga tibbiy turizm maqsadida tashrif buyurgan turistlar soni [9] (ming nafarda)

Yaqin yillarda Osiyo davlatlari tibbiy turizm sanoatida jadal taraqqiyot yo'lidan bormoqda. Har yili qariyb 6 millionga yaqin chet ellik bemor tashrif buyuradigan birinchi davlat sifatida Malayziya ajralib turadi. Mamlakatda tibbiy turizmning rivojlanishiga Osiyo iqtisodiy inqirozi turtki bo'lgan. Malayziyaning xitoylik sayyohlarni jalb etish borasidagi izchil sa'y-harakatlari ushbu sohadagi global raqobat kuchayib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mamlakat bemorlarga yuqori sifatli tibbiy xizmatlar va ijobiy davolanish tajribalarini taqdim etib, xalqaro nufuzini mustahkamlamoqda.

Tibbiy turistlarning asosiy manzili mamlakat poytaxti Kuala-Lumpur bo'lib, ushbu hududning xorijiy bemorlar uchun afzalligi ekstrakorporal urug'lantirish (IVF) xizmatlarining yuqori sifati va nisbatan arzon narxlarda taklif etilishidadir. Mahalliy tibbiyot muassasalari kuyishdan aziyat chekkan bemorlarni samarali davolash orqali ham yuksak obro' qozongan. Vision-2020 rejasi doirasida Malayziyada tibbiy turizm, ta'lim turizmi va turizmning boshqa ixtisoslashgan turlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Mamlakat 2020-yilda "Xalqaro tibbiy turizm jurnali" (International Medical Travel Journal) tomonidan "Salomatlik va tibbiyot turizmi: Yilning eng yaxshi manzili" mukofoti bilan taqdirlangan. Shuningdek, "Salomatlik va tibbiy turizm: Yil klasteri" nominatsiyasida to'rtinchi marta g'olib deb topilgan. Ushbu natijalar Malayziyaning tibbiy turizm sanoatida klaster yondashuvini samarali qo'llayotganini yaqqol ko'rsatadi.

Shuningdek, Indoneziyada ham tibbiy turizmni rivojlantirish hukumat tomonidan keng miqyosda qo'llab-quvvatlanmoqda. CIMB ASEAN tadqiqot institutining 2018-yilgi hisobotiga ko'ra, Indoneziya mintaqaning umumiy tibbiy turizm sektoriga eng katta hissa qo'shayotgan davlatlardan biri bo'lib, bu mamlakat tibbiy xizmatlari sifati va texnologiyasi jihatidan Malayziya, Singapur va Tailanddan biroz ortda qolayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, indoneziyaliklar har yili sog'liqni saqlash xizmatlari uchun, asosan Malayziyada, 11,5 milliard AQSh dollari miqdorida mablag' sarflaydilar. Ushbu xarajatlarning bir qismini mahalliy provayderlarga yo'naltirish ish o'rinlari yaratish va ichki iqtisodiyotni rag'batlantirish imkonini beradi.

Indoneziya hukumati tibbiy turizmni tartibga solish tizimini takomillashtirish maqsadida soha uchun davlat investitsiyalarini jalb etish rejasini ishlab chiqdi. Jumladan, 2025-yilda tibbiy turizm klasterlarini rivojlantirish uchun qariyb 1 milliard AQSh dollari miqdorida moliyaviy resurs ajratilishi rejalashtirilgan. Shuningdek, xalqaro standartlarga javob beradigan tibbiy markazlarni tashkil etish, shuningdek Jakarta, Bali va Medan shaharlarida tibbiy turizm markazlarini barpo etish ishlari amalga oshirilmoqda.

Rivojlanayotgan xizmatlar eksporti yo'nalishiga aylangan tibbiy turizm Hindistonda iqtisodiy samaradorligi, yuqori malakali tibbiyot xodimlari va an'anaviy davolash usullari bilan ajralib turadigan asosiy tarmoqlardan biri

hisoblanadi. 1,4 milliarddan ortiq aholiga ega Hindiston tibbiy turizm bozorida yetakchi destinatsiyalardan biri bo'lib, mamlakat yalpi ichki mahsulotiga sezilarli hissa qo'shadi. Shu bilan birga, u turizm, maishiy xizmatlar, ovqatlanish va chakana savdo sohalarining rivojlanishiga ham turtki bermoqda.

Hindiston hukumati 2000-yillardan boshlab tibbiy turizmni milliy strategik yo'nalish sifatida belgiladi. "Incredible India" kampaniyasi doirasida tibbiy va sog'lomlashtirish turizmi alohida brend sifatida targ'ib qilinmoqda. 2006-yilda "Medical Visa" joriy etilishi xorijiy bemorlar uchun muhim qulaylik yaratdi. Natijada mamlakat sog'liqni saqlash infratuzilmasi va xizmatlar sifati bo'yicha jadal rivojlanish yo'lga chiqdi.

Hindiston tibbiy turizm klasterlarida zamonaviy tibbiyot markazlari, ilg'or shifoxonalar va ambulator tarmoqlar faoliyat yuritmoqda. Asosiy sog'lomlashtirish maskanlariga Gujarotdagi Titxal, Ubxrat, Diu, Daman, Maharashtradagi Madha, Marv, Karnatakadagi Ullal, Udili, Mangamuru va boshqa kurortlar kiradi. Mamlakatda qadimdan tan olingan Ayurveda, Sidda, Unani, Yoga, Naturopatiya va Gomeopatiya yo'nalishlari o'ziga xos davolash tizimlari sifatida mashhurdir. Hindiston Ayurvedasi o'zining yaxlit salomatlik falsafasi bilan dunyoga tanilgan.

Ayrim tibbiyot muassasalari bemorlarning sayohatini to'liq rejalashtirish — viza arizasidan tortib, bemor oilasi uchun mehmonxonani bron qilishgacha — xizmatlarni taqdim etadi. Hindiston dunyoda yagona davlatdirki, bu yerda buyrak transplantatsiyasi kabi murakkab muolajalarni o'tkazish bilan bir qatorda bemorlarga Taj Mahalga tashrif buyurish imkoniyati ham yaratiladi.

Operatsiyadan oldin yoki keyin bemorlar uchun Dalay Lamaning Dxaramsaladagi ma'ruzalarida ishtirok etish, Banxavgar milliy bog'ida safari, Orissa va Madhya-Pradesh qabilaviy qishloqlarida hunarmandchilik mahsulotlarini xarid qilish kabi yo'nalishlar bo'yicha tibbiy-turistik marshrutlar taklif etiladi.

Tibbiy xizmat provayderlari bemorlar ehtiyojiga mos individual paketlar ishlab chiqib, viza yordami, aeroport transferlari, davolanish va reabilitatsiya xizmatlari, shuningdek maxsus ibodat xonalari, individual oshxona va tarjimon xizmatlarini taqdim etadilar. Bu esa mamlakatda tibbiy turistlar oqimining izchil o'sishiga zamin yaratmoqda.

Hindistonning raqobatbardoshligi shundaki, u tibbiy xizmatlarini bemorlarning daromadi yoki mansabidan qat'i nazar taqdim etadi. Shifoxonalar va klinikalar onlayn xizmatlar orqali bemorlarga oldindan tashxis qo'yish va zarur muolajalarni rejalashtirish imkonini beradi. Mamlakat bugungi kunda biotexnologiya tadqiqotlari, xususan ildiz hujayralarini o'rganish sohasida dunyoning ilg'or markazlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

O'zbekistonda tibbiy turizm mehmondo'stlik sanoatining yangi va istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanmoqda. Mamlakat o'zining tabiiy-geografik sharoiti, ekologik muvozanati hamda demografik salohiyati bilan tibbiy turizmni rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlarga ega. Shu bois, hukumat sohani rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni bosqichma-bosqich amalga oshirmoqda.

O'zbekiston Respublikasi hukumati 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi mamlakatda tibbiyot va sog'liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish, shuningdek, zamonaviy tibbiy infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan muhim qadam bo'ldi. Ushbu strategiya doirasida respublikaning yetti hududida zamonaviy tibbiyot klasterlarini tashkil etish belgilangan bo'lib, ular Namangan, Farg'ona, Sirdaryo, Qashqadaryo, Navoiy, Toshkent viloyatlari hamda Toshkent shahrini o'z ichiga oladi.

Yaratiladigan tibbiyot klasterlari nafaqat mahalliy aholiga yuqori sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish imkonini beradi, balki O'zbekistonning xalqaro tibbiy turizm bozoridagi jozibadorligini sezilarli darajada oshiradi. Klasterlar zamonaviy tibbiy uskunalar, yuqori malakali mutaxassislar va ilg'or davolash texnologiyalarini o'zida mujassam etgan holda, xalqaro standartlarga mos xizmatlarni taqdim etadi.

Mazkur loyihaning amalga oshirilishi natijasida O'zbekistonga tashrif buyuruvchi tibbiy sayyohlar sonining barqaror o'sishi kutilmoqda. Bunga mamlakatdagi yuqori sifatli va nisbatan arzon tibbiy xizmatlar, qulay geografik joylashuv, shuningdek, O'zbekistonning boy madaniy merosi va tarixiy obidalarining mavjudligi asosiy omil bo'ladi. Shu bilan birga, tashkil etilayotgan tibbiyot klasterlari ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, hamda mahalliy tibbiyot xodimlari uchun malaka oshirish imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi.

Bu o'z navbatida O'zbekistonni nafaqat Markaziy Osiyo, balki butun Osiyo mintaqasida tibbiy turizm markaziga aylantirish salohiyatini oshiradi. Shu tariqa, mazkur strategiya sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish va tibbiy turizmni qo'llab-quvvatlash bo'yicha uzoq muddatli hamda keng qamrovli yondashuvni ifodalaydi. Natijada bu tashabbuslar nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki mamlakatning xalqaro nufuzini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Tibbiy xizmatlar sifatini oshirish orqali turizm sohasi daromadiga sezilarli ta'sir ko'rsatish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan [12].

Misol tariqasida, Respublika ixtisoslashtirilgan akusherlik va ginekologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi faoliyatini keltirish mumkin. Markaz o'z tarkibida 178 o'rinli stasionar bo'lim va ilmiy-tashxis poliklinikasini qamrab oladi. Bu yerda homila tushishi, yo'ldosh yetishmovchiligi, bepustlik, shuningdek, homila va yo'ldosh bilan bog'liq kasalliklarni davolashda fetal jarrohlik asosidagi kompleks muolajalar amalga oshiriladi.

Shuningdek, jinsiy a'zolarida yirik o'smalar aniqlanganda, organni saqlab qolishga qaratilgan rekonstruktiv-plastik operatsiyalar zamonaviy texnologiyalar asosida muvaffaqiyatli bajarilmoqda.

O'zbekistonda tibbiy turizm so'nggi yillarda mehmondo'stlik sanoatining yangi va istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanmoqda. Mamlakat tabiiy-geografik sharoiti, ekologik muvozanati va demografik salohiyati bilan tibbiy turizmni rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlarga ega. Shu sababli, hukumat tomonidan bu sohani rivojlantirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

Respublika ixtisoslashtirilgan akusherlik va ginekologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazida yuqori texnologiyalarga asoslangan jarrohlik amaliyotlari va rekonstruktiv-plastik operatsiyalar muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, jinsiy a'zolarida yirik o'smalar aniqlanganda, organni saqlab qolishga qaratilgan muolajalar zamonaviy texnologiyalar asosida bajariladi. Markaz stasionarida yuqori darajadagi qulayliklar yaratilgan: superlyuks xonalar zamonaviy mebellar, muzlatgich, elektr choynak, keng javon-kupe, kreslo va jurnal stoli, iqlimni boshqaruvchi konditsioner, bepul Wi-Fi, alohida dush va hojatxona bilan ta'minlangan.

Bemorlar va ularning hamrohlari davolanish hamda tashxis jarayonlarini Toshkentdagi tarixiy va madaniy meros obyektlariga sayohat bilan uyg'unlashtirish imkoniyatiga egalar. Ular, xususan, Ko'kaldosh madrasasi, Shayxontohur va Zangiota majmualari, Hazrati Imom ansambli, Jomiy, Tilla Shayx hamda Namozgoh masjidlari kabi maskanlarga tashrif buyurishlari mumkin.

Tibbiy turizm eksporti ko'rsatkichlarining o'sish tendensiyalari ijobiy bo'lishiga qaramay, O'zbekiston tibbiy turizm bozorida sanoat hajmi va jozibadorligi bo'yicha hali yetarli darajada rivojlanmagan. Milliy ekspertlar hisob-kitoblariga ko'ra, tibbiy turizm xizmatlari eksportidan yiliga kamida 300 million AQSh dollari miqdorida daromad olish imkoniyati mavjud. So'nggi besh yil ichida xususiy klinikalar soni keskin oshgan bo'lsa-da, ularning faqat ayrim qismi xalqaro sertifikatlarga ega.

Vaziyatni yanada yaxshilash maqsadida hukumat tomonidan tibbiy va sog'lomlashtirish turizmini rivojlantirishga qaratilgan muhim qarorlar qabul qilindi. Xususan, Janubiy Koreya, Hindiston va Turkiya tajribasi asosida ishlab chiqilgan "Tibbiy xizmatlar mehmondo'stligi" dasturi amalga oshirilmoqda. Ushbu dastur doirasida shifoxonalar va klinikalarda xorijiy bemorlarga qulay, zamonaviy, insonparvar xizmatlar ko'rsatish tizimi joriy etilmoqda.

O'zbekistonda tibbiy turizm salohiyatini oshirishning asosiy strategik yo'nalishlari sifatida quyidagilar belgilangan:

- sog'liqni saqlash infratuzilmasini modernizatsiya qilish;
- xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlash;
- tibbiy xizmatlarni raqamlashtirish;
- xorijiy tajribaga asoslangan strategik marketing tizimini shakllantirish.

Ushbu yo'nalishlarda tizimli yondashuv asosida amalga oshirilayotgan islohotlar O'zbekistonni yaqin yillarda Markaziy Osiyoning tibbiy turizm markaziga aylantirish imkonini beradi.

O'zbekistonning tibbiy va sog'lomlashtirish turizmi sohasi bo'yicha mavjud salohiyati, rivojlanish istiqbollari hamda xorijiy tajribaning o'rni va undan foydalanish imkoniyatlari har tomonlama tahlil qilindi. Mamlakatimizda bu yo'nalishda marketing strategiyalarini takomillashtirish, malakali kadrlar tayyorlash va xorijiy investitsiyalarni jalb etishda tizimli yondashuvni joriy etish zarur.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda tibbiy turizmni keng rivojlantirish uchun barcha zarur shart-sharoitlar mavjud, biroq mavjud imkoniyatlardan to'liq va oqilona foydalanish lozim. Tibbiyot xodimlari — shifokorlar, hamshiralar hamda boshqa mutaxassislarning bilim va malakasi xalqaro standartlarga mos bo'lishi qat'iy nazorat qilinishi, ular uchun muntazam ravishda master-klasslar, malaka oshirish kurslari va amaliy treninglar tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir. Shu bilan birga, tibbiy turistlar bilan muloqotda xalqaro etik me'yorlarga rioya qilish madaniyatini mustahkamlash zarur.

Tibbiy xizmatlar sifatini jahon andozalariga mos darajada oshirish va ularni samarali targ'ib etish orqali O'zbekistonni mintaqadagi eng jozibador tibbiy turizm markazlaridan biri sifatida tanitish imkoniyati yaratiladi. Xorijiy bemorlarning shaxsiy ma'lumotlarini ishonchli himoyalash, maxfiylikni kafolatlash hamda "sodiqlik dasturlari" ni joriy etish ularning ishonchini oshirish va doimiy mijozlar bazasini kengaytirishga xizmat qiladi.

Mamlakatda xalqaro akkreditatsiyadan o'tgan shifoxonalar sonini ko'paytirish, mavjud tibbiy muassasalarning raqamli marketing imkoniyatlaridan keng foydalanishi, internet orqali reklama va xalqaro tibbiy sayyohlik platformalari bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Natijada, tizimli yondashuv asosida amalga oshiriladigan ushbu choralar O'zbekistonning tibbiy turizm sohasidagi salohiyatini oshirish, uning xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlash hamda sog'lomlashtirish xizmatlari eksportini ko'paytirishga zamin yaratadi (2-rasm).

“Tibbiy xizmatlar mehmondo‘stligi” (“Medical service hospitality”) dasturi amalga oshiriladi.

Davlat va xususiy tibbiyot muassasalari hamda sanatoriy va pansionatlar tomonidan ko‘rsatilayotgan xizmatlar sifatini monitoring qilish tizimi joriy qilinadi.

Konsalting–diagnostika–davolash–turoperator–transport–tibbiy tarjimon xizmatlarini birgalikda ko‘rsatadigan tibbiy turizm klasterlari faoliyati yo‘lga qo‘yiladi.

“Avitsenna” nomi ostida O‘zbekistonning tibbiy va sog‘lomlashtirish turizmi brendi ishlab chiqiladi.

To‘fali (yulduzli) mehmonxonalar tipidagi sanatoriylar faoliyati yo‘lga qo‘yiladi.

Tog‘li, shifobaxsh balchiq qatlamlari bor hamda shifobaxsh suvlar qatoriga kiritilgan va sanitariya-sog‘lomlashtirish ahamiyatiga molik suv (termal suv) obyektlari mavjud bo‘lgan hududlarda sanatoriy-kurort zonalarini tashkil qilinadi.

2025-yil 1-aprelgacha internet tarmog‘i orqali yashovchilarni hisobga olishning avtomatlashtirilgan maxsus elektron dasturi (E-mehmon)ga ulangan xususiy tibbiyot va sog‘lomlashtirish muassasalari dastlabki 6 oylik abonent to‘lovi to‘lashdan ozod qilinadi.

2-rasm. O‘zbekistonda tibbiy turizm salohiyani oshirishning ustuvor yo‘nalishlari.

Manba: PQ-335-son qaroriga³ asosan muallif tomonidan ishlanma.

Shu asosda, O‘zbekistonda shifoxona va klinikalar faoliyatini xalqaro JCI (Joint Commission International) standartlariga moslashtirish, shuningdek, tibbiy turizm salohiyatini keng targ‘ib etish maqsadida qo‘shni davlatlarning turoperatorlari hamda ommaviy axborot vositalari vakillari uchun infoturlar va ishbilarmonlik uchrashuvlarini tashkil etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bundan tashqari, qo‘shni davlatlarda o‘tkaziladigan xalqaro ko‘rgazmalar va forumlarda O‘zbekistonning tibbiy turizm imkoniyatlarini faol targ‘ib qilish zarur.

Shuningdek, rivojlangan mamlakatlarning yetakchi tibbiyot institutlari, kompaniyalari va klinikalari bilan hamkorlikda integratsiyalashgan tibbiy klasterlarni shakllantirish taklif etiladi. Mazkur klasterlar o‘z tarkibiga tibbiyot institutlari, ilmiy-laboratoriyalar, davolash muassasalari, diagnostika markazlari hamda tibbiy jihozlar ishlab chiqaruvchi korxonalarni qamrab olishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sog‘liqni saqlash xizmatlariga bo‘lgan talabning ortib borishi, tibbiy texnologiyalarning jadal rivojlanishi hamda xalqaro bemorlar uchun qulay muhit yaratishga intilish tibbiy turizmni ko‘plab mamlakatlarda strategik ustuvor yo‘nalishga aylantirgan. Mazkur soha nafaqat aholi salomatligini tiklash va mustahkamlashda, balki iqtisodiy o‘sish, bandlik darajasini oshirish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etishda ham muhim o‘rin tutadi.

3 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 23.09.2024 yildagi PQ-335-son <https://lex.uz/uz/docs/-7111500>

Shu bois, O'zbekistonda tibbiy va sog'lomlashtirish turizmini rivojlantirish, shuningdek, xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribasini chuqur tahlil qilish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Tibbiy va sog'lomlashtirish turizmi sohasining rivojlanishi O'zbekistonda turizmni diversifikatsiyalash, mavsumiylik muammosini kamaytirish hamda xizmatlar sohasining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda sog'liqni tiklash, stressni bartaraf etish, rehabilitatsiya va profilaktika xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi mazkur yo'nalishni strategik jihatdan muhim tarmoq sifatida shakllantirish zaruratini kuchaytirgan. Tibbiy turizmning rivojlanishida Sharq mamlakatlari, xususan, Hindiston tajribasini o'rganish natijasida shunday xulosaga kelish mumkinki, xorijiy bemorlarga xizmat ko'rsatuvchi tibbiyot muassasalari huzurida yulduzli toifaga ega mehmonxonalar faoliyatini yo'lga qo'yish tibbiy turistlarning joylashtirish xarajatlarini to'g'ridan-to'g'ri shifoxona va klinikalarga yo'naltirish imkonini beradi. Shu bilan birga, mavsumiy, sog'lomlashtirish va profilaktika maqsadida sayyohlarni sanatoriy va kurort muassasalariga jalb etish bo'yicha innovatsion reklama kampaniyalarini tashkil etish, mavjud obyektlarning infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda ilg'or axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. European Travel Commission. World Tourism Organization. Exploring Health Tourism. Executive Summary. – 2018. – P. 2. URL: <https://etc-corporate.org/uploads/reports/2018-ETC-UNWTO-Exploring-Health-Tourism-Executive-Summary.pdf>
2. Top 5 Countries for Medical Tourism. – 2018. URL: www.Clements.com
3. Fernandez R. Medical Tourism: Health Care in a Globalized World. – UK: Synesthesia in Print, 2024. – 460 p.; DeMicco F.J., Poorani A.A. Medical Travel Brand Management: Success Strategies for Hospitality Bridging Healthcare (H2H). – Canada: Apple Academic Press, 2022. – 475 p.; DeMicco F.J. Medical Tourism and Wellness Hospitality Bridging Healthcare (H2H). – Waretown, NJ: Apple Academic Press, 2021. – 480 p.; Bookman M., Bookman K. Medical Tourism in Developing Countries. – New York: Palgrave MacMillan, 2007. – 245 p.
4. Ананченкова П.И., Тимченко Т.Н., Тонконог В.В. Неравенство в здравоохранении и проблема доступности лекарственных средств: роль медицинского туризма: монография. – Москва: Русайнс, 2024. – 113 с.; Дайхес А.Н. Научное обоснование организации экспорта медицинских услуг в регионе Российской Федерации: диссертация кандидата медицинских наук. – Москва: Сеченовский университет, 2020. – 194 с.; Щекин Г.Ю. Концептуализация феномена медицинского туризма в социологии медицины: диссертация доктора социологических наук. – Волгоград: Волгоградский государственный медицинский университет, 2013. – 309 с.; Александрова А.Ю. Международный туризм. – М.: Аспект Пресс, 2012. – 470 с.
5. World Bank Group. Tourism Watch Quarterly Report: January 2025 Edition. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099657102062540298/pdf/IDU1246ed8201867814184182481f6cb2378ed95.pdf>
6. Government of Malaysia. Malaysia Tourism Transformation Plan 2020. – Ministry of Tourism, Malaysia, 2010.
7. URL: https://www.kln.gov.my/web/srb_belgrade/home/-/blogs/malaysia-won-the-international-medical-travel-journal-imtj-awards-2020/maximized
8. URL: <https://www.orissa-international.com/business-news/indonesian-government-exploring-plans-to-develop-medical-tourism/>
9. Kirtane & Pandit Reports. Healthy Horizons: Analysing India's Medical Tourism Boom. – India, 2024. – P. 20. URL: <https://www.kirtanepandit.com/public/pdf/1728905647.Medical%20Report.pdf>
10. URL: <https://www.justkerala.in/kairali-ayurvedic-healing-village.html>
11. Incredible India. Hindiston Turizm vazirligining rasmiy veb-sayti. URL: <https://www.incredibleindia.org/> (murojaat sanasi: 2024-yil 18-aprel).
12. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son farmoni. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
13. Как будет развиваться медицинский и оздоровительный туризм. URL: https://www.norma.uz/uz/novoe_v_zakonodatelstve/kak_budet_razvivatsya_meditsinskiy_i_ozdorovitelnyy_turizm

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
